

УДК 33:339.9

DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.2.2>

JEL Classification: F4, F6, O40

Савіцький А.В.,
д-р екон. наук, доцент,
завідувач кафедри менеджменту,
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2265-4270>
Відокремлений структурний підрозділ «Хмельницький
політехнічний фаховий коледж
Національного університету «Львівська політехніка», м. Хмельницький

ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ЗМІНИ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ США ДЛЯ ВІТЧИЗНЯНИХ СУБ'ЄКТІВ ЗЕД

Savitskyi A.V.,
dr.sc.(econ.), assoc. prof.,
the head of management department,
Separate Structural Unit "Khmelnyskyi Polytechnic Professional College
by Lviv Polytechnic National University", Khmelnytskyi

ASSESSMENT OF THE IMPACT OF USA TARIFF POLICY CHANGES ON FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF DOMESTIC ENTITIES

Постановка проблеми. На сьогодні динаміка продуктивності для різних країн світу піддається значному впливу залежно від застосування економічних інструментів в політиці передових та високоіндустріальних країн. Не виключенням і є ситуація, яка складається у сфері зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), налагодження міжнародного торговельного партнерства та втримання його стійкості, активізації експортоорієнтованості, взаємопоставці необхідних ресурсів і комплектуючих, освоєнні нових ринків збуту та використанні діючих каналів розподілу під впливом зміни тарифної політики США. З огляду на це, для сучасних суб'єктів ЗЕД країн, які розвиваються і знаходяться в процесі інтеграції, доцільно здійснити вагому переоцінку діючих стратегій розвитку у сфері виробництва експортної продукції, адже в економічній науці виділено значну кількість суміжних детермінант та факторів, які визначатимуть вартісну складову, прибутковість подальших періодів, а, отже, і доцільність поточних операцій. Виходячи з цього, тематика, яка обрана для дослідження, є актуальною та своєчасною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми, які пов'язані із здійсненням ЗЕД виробничих підприємств на глобальному рівні, знайшли відображення в роботах таких вітчизняних і зарубіжних вчених, дослідників та економістів, як: Баришполь С. [1], Кривов'язюк І., Вахович І., Камінська І., Дорош В. [8], Савків У., Сидор Г., Тимків А. [4], Eugster J., Jaumotte F., MacDonald M., Piazza R. [5], Hayakawa K. [6], Kumar A. [9]. Проте невирішеними частинами загальної проблеми, які досліджуються у статті, залишається здійснення поточного оцінювання впливу зміни тарифної політики США для українських експортерів – суб'єктів ЗЕД та пріоритетність менеджменту їх подальших процесів виробництва і постачання згідно ситуації, яка складається на глобалізованих ринках.

Постановка завдання. Головною метою статті є формування підходу до оцінювання впливу зміни тарифної політики США на глобальному рівні, виокремлення ключових макроекономічних факторів виникнення загроз для функціонування економічних систем – суб'єктів ЗЕД, обґрунтування аспектів менеджменту виробництва і подальших процесів збуту за умов нестабільності.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі суспільного відтворення будь-які політичні рішення, які стосуються прийняття конструктивних економічних перетворень, спричиняють значні динамічні зміни на макроекономічному рівні окремих країн, впливають на стабільність поставок продукції та ресурсів для споживання і виробництва, обумовлюють функціонування суб'єктів ЗЕД, а особливо тих, які експортоорієнтовані на закордонні ринки збуту.

Не виключенням і є теперішня ситуація, яка пов'язана із тарифними інтервенціями митної політики США та введенням вагомих обмежень на імпорт з різних країн світу. Загалом така ситуація дестабілізує глобалізовану економічну систему та потребує ретельного аналізу, вивчення окремих економічних макроекономічних факторів та передбачення можливих ризиків. Через це, для виявлення негативних наслідків та обґрунтування варіантів адаптивності для мінімізації їх виявлення, перш за все, проаналізуємо статистику показників зовнішньої торгівлі США по відношенню до країн Європейського Союзу (ЄС), інших країн та України зокрема, адже для більшості з них США були і залишаються важливим стратегічним партнером в активізації ЗЕД.

Для доцільності такої вибірки слід вважати, що саме США є єдиною країною світу, суб'єкти господарювання якої, ще з середини 20 ст. і до теперішнього часу, цілеспрямовано вкладали частки своїх капіталів у виробництва різних країн світу, є кінцевими бенефіціарами численних дочірніх компаній у міжнародному вимірі, володіють об'ємними фінансовими активами інтернаціоналізованих корпорацій, є новаторами науково-технічного прогресу багатьох галузей промисловості та гарантами їх інтелектуальної власності. На додачу, національна валюта США (долар) є номіналом для більшості економік світогосподарських зв'язків, за курсом якої визначається вартість сотень бізнес-процесів, зовнішньоекономічних контрактів та фінансових операцій. З огляду на це, будь-які зміни в політиці та економіці цієї держави спричиняють суттєвий вплив на економічне становище як виробничих, так і забезпечуючих підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Першочергово звернемо увагу на динаміку показників зовнішньої торгівлі США на світовому ринку і, оскільки Україна активно функціонує в структурах сегментів збуту Європи та співпрацює із партнерами ЄС, динаміка показників торгівлі США з ЄС та Україною є доцільною для аналізу (табл. 1). Крім того, станом на квітень 2025 року, європейські та українські виробники мають численну кількість підписаних міжнародних договорів поставок товарів, сировини і матеріалів, термін яких продовжується.

Таблиця 1

Динаміка зовнішньої торгівлі США з ЄС та Україною

Роки	Світовий ринок	ЄС	Україна
Експорт, тис. дол.			
2020	1424934919	232127881	1907963
2021	1754300368	272467556	2525140
2022	2062937261	350446317	1442367
2023	2019159665	369759589	1048497
2024	2064516772	371145536	1683511
Темп зростання, %	144,88	159,89	88,24
Імпорт, тис. дол.			
2020	2406931650	424518261	1376117
2021	2935314152	502591665	1987519
2022	3375948186	569186241	1536319
2023	3172533052	589906755	1341890
2024	3359310385	617905633	1230392
Темп зростання, %	139,57	145,55	89,41
Торговельний баланс, тис. дол.			
2020	-981996731	-192390380	31846
2021	-1181013784	-230124109	537621
2022	-1313010925	-218739924	-93952
2023	-1153373387	-220147166	-293393
2024	-1294793613	-246760097	453119

Джерело: складено та розраховано автором на основі [7]

Згідно даних табл. 1, зазначимо, що упродовж періоду 2020–2024 рр.:

1. Експорт: США зуміли підвищити експорт своєї продукції в світі на 44,88 % і на ринках ЄС – на 59,89 %. Це свідчить про те, що зовнішня торгівля з ЄС була і в подальшому залишиться в пріоритеті, адже ЄС не тільки створює стійкий попит на продукцію США, а й створює додатковий приріст надходжень валютної виручки від експортних операцій, що пояснюється різницею курсу євро в порівнянні з долларом. В результаті, прибутковість таких поставок є більш ефективною. Щодо України, експорт продукції активно зростає до повномасштабного вторгнення Російської Федерації (РФ) і, починаючи з 2022 р., зменшився і в 2024 р. фіксує спад на 33,33 %. Але, попри це, Україна, хоча і не значну, але становить частку експорту США.

2. Імпорт: аналогічна ситуація спостерігається у випадку імпорتنних операцій, де на світовому рівні упродовж аналізованого періоду відбувається суттєве зростання поставок з інших країн (на 39,57 %), та партнерів з ЄС безпосередньо (на 45,55 %). Щодо імпорту з України, під час воєнного стану, продаж вітчизняної продукції на ринки США знизився на 38,1 %, проте залишається в попиті. Така ситуація показує, що, не дивлячись на стабільний стан економіки та завантаженості виробництв, США є залежними від продукції, яка виробляється в різних країнах (ЄС та Україні), і свідчить про те,

що її продукування на внутрішньому ринку є значно дорожчим або ускладненим в організації. Крім того, вагома частка імпорту припадає на ресурси, матеріали та комплектуючі, які досить у великих пропорціях використовуються для виробництва готових виробів на експорт.

3. Торговельний баланс: на світових та ринках ЄС є негативним. Доцільним до врахування є те, що його розрив упродовж 2020–2024 рр. зростає, а для України у роки збройної агресії РФ – скорочується. Це показує те, що, беручи до уваги розвинуту високотехнологічну економіку, США є залежними від світового імпорту і в подальшому для країни важливо тільки поглиблювати встановлені багаторічні зовнішньоторговельні зв'язки, які сформовані на вигідних умовах розвитку за теорією абсолютних і відносних переваг міжнародної торгівлі. А створення суттєвих змін у тарифній політиці може призвести до негативних наслідків як для самої економічної системи країни, так і світогосподарських економічних відносин в цілому.

Які ж наслідки глобальні тарифні інтервенції здатні спричинити для українських суб'єктів господарювання і макросередовища зокрема, адже відчутного впливу зазнають й інші, більш розвинуті економічні системи, на зразок європейських? Загалом, підкреслимо те, що зміни у тарифній політиці США можуть розбалансувати ланцюгові поставки у світовій торгівлі як готовими виробами, так і комплектуючими різного роду специфікації, готовності та галузевої приналежності. В подальшому це призведе до масштабних перепланувань усіх коротко- та довготермінових контрактних зобов'язань, які з різних причин вимагатимуть адаптації у розділі вартості, термінів виконання, досягнення якісних характеристик та забезпечення гарантій уникнення ризиків під час реалізації на ринку.

Виходячи з цього, на авторське бачення, виокремимо ключові макроекономічні фактори створення загроз для функціонування економічних систем – суб'єктів ЗЕД розвинутих країн та країн, що розвиваються.

Стосовно впливу на національному рівні:

1. Інфляція: збільшення тарифних ставок мит може призвести до зростання собівартості виробництва продукції, яка є залежною від імпортової сировини та матеріалів, або потребує окремих стадій продукування в різних країнах. Як результат, це призведе до посилення інфляційного тиску на усіх сегментах внутрішніх ринків. На макrorівні фінансова система може мати на меті підвищення процентних ставок, що обмежить інвестування в існуючі проекти, інноваційні розробки та виробничі бізнес-процеси. Загалом, така тенденція значно призупинить економічне зростання і зменшить ВВП.

2. Попит та споживання: зростання цін на імпортовану продукцію може спровокувати загальне зменшення купівельної спроможності населення не тільки на товари, які напряду залежать від вартісної складової виробництва та постачання, а і ті вироби, які під впливом поведінкової реакції на ринку зазнають інфляційного ажіотажу. Відповідно, згідно класичних економічних законів, зростання цін супроводжуватиметься зменшенням споживчих видатків населення, що суттєво обумовить пропозицію, спровокує питання доцільності продовження існуючих контрактів, диверсифікації продукту та розробку інновацій. Така тенденція негативно відобразиться на ВВП країни.

3. Бізнес: за умов зростання вартісної складової виробництва, підприємства, які залежать від імпортованих комплектуючих, можуть зіткнутись з проблемами конкурентоспроможності та появи дешевших аналогів продукції. Це значно зменшить потенціал вітчизняних підприємств та дасть змогу зайти на ринок товарам-замінникам із країн, яким вдається мінімізувати наслідки тарифної політики та розширити пропозицію на ті сегменти, які донедавна займали США. Влучним прикладом є азійські компанії, які на сьогодні успішно диференціюють та диверсифікують свою експортну пропозицію. Наприклад, найбільше зростання імпортованої продукції в Україну у 2024 р. зафіксовано серед суб'єктів господарювання з: Ізраїлю (на 82 %), Йорданія (на 70 %), Сінгапур (на 50 %), Китаю (на 37 %), Тайланд та Бангладеш (на 34 %), В'єтнам (на 18 %), Індонезія (на 17 %), Республіка Корея (на 16 %). У світовому вимірі, найбільшими експортерами, які характеризуються зростанням, у 2024 р. є: Туркменістан (на 72 %), Вірменія (на 36 %), Іран (на 28 %), Азербайджан (на 24 %), Монголія (на 21 %), ОАЕ (на 17 %), Індонезія, Катар, Кувейт та Оман (на 16 %), Йорданія та Саудівська Аравія (на 14 %), Киргизстан (на 13 %), Казахстан (на 12 %), Індія (на 11 %), Китай та Малайзія (на 10 %), В'єтнам (на 9 %) [7].

4. Зайнятість: зниження ВВП під дією інфляції спричиняє негативні наслідки в діловій активності, оскільки разом із скороченням обсягів продукування збільшується відсоток безробіття. Згідно показників 2024 р., в Україні зафіксовано уповільнення ВВП на 2,9 %, в той час як рівень безробіття зріс на 1,9 % [2, с. 29-34].

Стосовно впливу на глобальному рівні:

1. Валютний курс: зміни в тарифній політиці країни, валюта якої є основною для здійснення розрахунків ЗЕД та капіталізації світових економічних систем, окремих суб'єктів господарювання та фондових ринків зокрема, можуть негативно позначитись на фінансовому становищі глобалізованих ринків, адже це впливатиме на знецінення тих валют, які є дешевшими (по спот-курсу). Як результат, підвищення спот-курсу долара посилить інфляційний тиск для ведення стабільної міжнародної торгівлі, інтервенції на валютних ринках, послабить стійкість фінансових активів підприємств-експортерів, порушить впевненість у формуванні подальших виробничих планів і розширить коло ризиків, пов'язаних із витратами.

2. Торгові війни та глобальне економічне зростання: окремі країни, які володіють достатнім економічним потенціалом, за умов підвищення тарифів США, дедалі більше впроваджуватимуть зустрічні заходи, що тільки розбалансує встановлені довгострокові відносини, стійкість фінансових активів, спільні виробничі програми, дослідження та розробку продуктів НТП, налагоджені ланцюгові поставки сировини та матеріали, обмін досвідом та можливості компенсування продукції, яку дорожче виробляти всередині країни. В більшій мірі негативного впливу зазнають країни, економіки яких тільки розвиваються та цілком залежать від стану справ розвинутих систем. В кінцевому рахунку, у світовому масштабі, зменшиться обсяг зовнішньої торгівлі між великими континентами, оскільки експортне виробництво ставатиме більш витратомістким і нерентабельним, економічне зростання сповільниться, а на порядку денному актуальними будуть лише поставки на сусідні ринки. Таким чином, міжнародні ринки можуть бути звужені до рівня окремих регіональних сегментів, а ЗЕД таких країн, як Україна, концентруватиметься лише в межах європейських структур.

Якщо звернути увагу на відповідну статистику щодо активізації торговельних війн, необхідно виділити наступне:

– у березні 2025 р. Д. Трамп (теперішній президент США) ввів 25 % тарифів на імпорт сталі та алюмінію, що супроводжувалось контрзаходами зі сторони Канади та ЄС (включаючи і інші товари); ЄС розглянули введення мит на сільськогосподарську та промислову продукцію; щодо наслідків, то в залежності від економічного потенціалу країни (регіонального утворення): Канада очікує зниження ВВП на 2,6 %, Мексика – на 2 % (переважно в рецесії можуть опинитись автомобільні та енергетичні галузі), ЄС – на 0,5 %; також, вважаємо за потрібне виділити і те, що менш розвинуті європейські країни потерпають від фінансових втрат через виникнення розбалансування ринків всередині більш розвинутих країн, таких як Німеччина (третя економіка світу за рейтингом 2023 р. та четверте місце по величині вартісних обсягів експорту в США в 2024 р. (163546205 тис. дол.) після Мексики, Китаю та Канади);

– у 2024 р. в глобальному масштабі обсяг міжнародної торгівлі зріс на 3,7 % у порівнянні з показником 2023 р.; проте, у 2025 р. ця тенденція може бути не тільки не досяжною, а під впливом рецесії – негативною, оскільки за оцінками Міжнародного валютного фонду, внаслідок протекціоністської політики США можливо очікувати зниження світового ВВП на 7 % [7; 10, с. 4-6].

Виходячи з цього, на авторське бачення, слід вважати, що досить значний вплив на економіку країни буде мати поточний стан її економічного потенціалу та місце (регіон), де вона геополітично розташована, адже внаслідок зміни тарифної політики США відбуватиметься помітне перепланування ланцюгових поставок від одного континенту до іншого з пріоритетом на морські шляхи та суттєве посилення конкурентних позицій азійських виробників експортної продукції.

Яка ж тоді найактуальніша траєкторія розвитку для вітчизняних суб'єктів господарювання в структурі міжнародної торгівлі та які можуть бути способи втримання стійкості їх експортних позицій? Для відповіді на це питання, поряд із наведеними вище обґрунтуваннями, звернемо увагу на показники динаміки зовнішньої торгівлі України в світі та з країнами ЄС і Азії зокрема (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка зовнішньої торгівлі України

Роки	Світовий ринок	ЄС	Азія
1	2	3	4
Експорт, тис. дол.			
2020	49191564	17945451	19667014
2021	68072095	26802266	24714533
2022	44443214	28029953	10501454
2023	36185539	23397149	8703720
2024	40409549	23542679	10693182
Темп зростання, %	82,15	131,19	54,37
Імпорт, тис. дол.			
2020	54335684	23126921	16370983
2021	72842535	28957132	22206466
2022	55224068	26987990	18738231
2023	63561928	32488333	23245764
2024	70495616	35540273	26182611
Темп зростання, %	129,74	153,67	159,93

продовження табл. 2

1	2	3	4
Торговельний баланс, тис. дол.			
2020	-5144120	-5181470	3296031
2021	-4770440	-2154866	2508067
2022	-10780854	1041963	-8236777
2023	-27376389	-9091184	-14542044
2024	-30086067	-11997594	-15489429

Джерело: складено та розраховано автором на основі [3, с. 26-28; 7]

Згідно даних табл. 2, необхідно виділити:

1. Експорт: впродовж аналізованого періоду 2021–2024 рр. більшу частину експортної продукції вітчизняні виробники постачають на ринки країн ЄС (у 2024 р. – 58,26 %) з темпом зростання 131,19 %, інша частка припадає на країни Азії (у 2024 р. – 26,46 %), проте, із спадним темпом зростання – 54,37 %. На ринках інших країн світу сконцентровано 15,28 % українського експорту, а загальний показник темпу зростання у світовому вимірі не є активним – 82,15 %. Така ситуація свідчить про те, що як практично, так і стратегічно, використовуючи своє геополітичне становище та можливість інтегруватись до структур ЄС, для України важливим залишається питання посилення розвитку зовнішньоторговельного партнерства із контрагентами європейських країн. Перш за все, це пов'язано із вигідністю формування злагоджених логістичних маршрутів поставки, що у вартісному вимірі є значно вигіднішим, ніж у випадку країн далекого зарубіжжя. Також, не дивлячись на це, пріоритетним напрямом експортоорієнтованості є налагодження довготермінової співпраці із замовниками країн Азії. На авторську думку, в цьому випадку, важливо врахувати те, що на ринках країн Азії попит є достатньо диференційований і для різних виробників створює різні можливості щодо збуту їх продукції. Через те, для посилення інтенсифікації операцій ЗЕД на сегментах азійських ринків, для вітчизняних підприємств доцільно працювати над різними якісними характеристиками експортоорієнтованих виробів, оскільки далеко не всі їх споживачі готові платити за високі якісні показники міжнародних стандартів. Ринки країн Азії можуть бути значно гнучкішими, ніж сегменти збуту інших країн світу, а, отже, і витратна складова не буде вимагати великих сум фінансових ресурсів для постійного дотримання міжнародних стандартів. В цілому, такі бізнес-процеси є вірними, але, на сьогодні, в умовах воєнного часу, для українських підприємств досить не просто акумулювати кошти для постійного оновлення науково-технологічного потенціалу, і їхня діяльність все більше вимагає гнучких рішень, які передбачені на організацію виробництва експортної продукції не на масовість, а на фрагментацію.

2. Імпорт: як і у ситуації з експортом, в Україні переважна частка імпортованої продукції припадає на ЄС (у 2024 р. – 50,41 %, темп зростання 153,67 %), інша частка сконцентрована на країнах Азії (у 2024 р. – 37,14 %, темп зростання 159,93 %), і порівняно незначна частка імпорту становить з інших країн світу – 12,45 %. Загальний показник темпу зростання імпорту – 129,74 %. Така ситуація ще раз підтверджує, що вітчизняне виробництво та ринок споживання готових виробів в повній мірі є залежним від імпортової продукції, матеріалів, сировини і комплектуючих. Проте, не всі товари чи матеріали для виробництва є прийнятними за ціною категорією як для підприємств, так і для звичайного споживача. Тому для української економічної системи важливо варіювати поставки з ринків збуту різних країн і, як показують показники її зовнішньої торгівлі, переважно, це контрагенти з ЄС та Азії.

3. Торговельний баланс: не дивлячись на чітку траєкторію стратегічного партнерства з ЄС та країнами Азії, ринки України цілком залежні від імпортової продукції. Упродовж аналізованого періоду: розрив між експортом та імпортом зростає, і більша його частка формується на основі імпортової залежності від азійських ринків постачання (51,48 %), у порівнянні із європейською (39,87 %).

В подальшому, з метою збереження статусу експортного виробника, стійких позицій та отримання прибутку, для менеджменту вітчизняних підприємств суттєво виділити наступну пріоритетність:

1. Поглиблення пошуку контрагентів з країн ЄС та країн Азії:

– для більш капіталомістких підприємств, які можуть чітко дотримуватись вимог міжнародних стандартів якості та впроваджувати у свою практику новітні продукти НТП, більш орієнтованими є структури Європи; як наслідок, це тільки поглибить інтеграцію української економіки до ЄС;

– для менш капіталомістких підприємств, які переважно зосереджені на ручній праці, доцільно орієнтуватись на ринки країн Азії, оскільки внаслідок диференційованого попиту та різної еластичності на цінову категорію, на їх сегментах існує висока ймовірність знайти ти замовників.

2. Враховуючи те, що з причини зміни тарифної політики США та виникнення торговельних війн відбуватиметься розшарування системи ланцюгових шляхів постачання і порушення рівноваги

формування нових, міжнародна торгівля має всі передумови до звуження та переходу з глобального на регіональний рівень. Через це, для українських виробників-експортерів необхідно розвивати власну спеціалізацію, яка базується на сегментоорієнтованому підході до вимог попиту, величини доходу споживачів і потреб країни-партнера. В цьому напрямі для України важливо активізувати сільське господарство і агробізнес, машинобудування, залізничну та добувну промисловість.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, виходячи з проведених досліджень, чітко прослідковується тенденція зміни світових векторів розвитку міжнародної торгівлі та експортно-імпортних операцій зокрема. Не виключення і є для України, адже коливання тарифних ставок мит США та виникнення торгових війн між розвинутими країнами в значній мірі впливає на країни, економіка яких тільки розвивається. Виходячи з аналізу показників динаміки зовнішньої торгівлі України за останні п'ять років, український експорт переважно тяжіє до країн ЄС, що цілком зумовлено інтеграційними процесами, та до країн Азії як потенційних сегментів розширення ринків збуту на основі диференційованого підходу до попиту та економічної складової формування вартості і прибутку. Враховуючи суперечності та складності воєнного часу, трансформацій ринків та глобальної дестабілізації, для вітчизняних суб'єктів господарювання виникає необхідність у постійному моніторингу ситуації стосовно питань організації ЗЕД, підписання договорів та знаходження партнерів-замовників. Першочергово це пояснюється тим, що українська економіка є достатньо залежною від закордонного імпорту і особливо з країн Азії та ЄС. В такій ситуації керівники українських експортоорієнтованих підприємств вже сьогодні повинні переглянути та адаптувати існуючі стратегії розвитку та відповідні тактичні і оперативні плани до умов, які складаються під впливом тарифних війн, інтеграції та циклічної рецесії, що спричинена російською агресією проти України. В подальшому, саме ці позиції дають підґрунтя та формалізацію для подальших наукових досліджень і є безпосередньо актуальними.

Література

1. Баришполь С. Ю. Особливості регулювання зовнішньоекономічної діяльності України в умовах війни. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. № 48. С. 7-13. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/48_2023ua/3.pdf (дата звернення: 12.03.2025).
2. Інфляційний звіт Національного банку України : квітень 2025 р. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2025-Q2.pdf?v=13 (дата звернення: 28.04.2025).
3. Макроекономічний та монетарний огляд, квітень 2025. *Департамент монетарної політики та економічного аналізу Національного банку України*. 2025 р. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MMR_2025-04.pdf?v=13 (дата звернення: 25.04.2025).
4. Савків У. С., Сидор Г. В., Тимків А. О. Управління ризиками ЗЕД підприємств в умовах війни. *Науковий Вісник ІФНТУНГ*. 2022. № 2(26). С. 79-88. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4992> (дата звернення: 12.03.2025).
5. Eugster J., Jaumotte F., MacDonald M., Piazza R. The Effect of Tariffs in Global Value Chains. *International Monetary Fund*. February, 2022. № WP/22/40. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2022/02/25/The-Effect-of-Tariffs-in-Global-Value-Chains-513172> (дата звернення: 25.04.2025).
6. Hayakawa K. Exports to the US and Imports from China during the US-China Tariff War: Evidence from Regional Trade Data in Vietnam. *Journal of Economic Policy*. 2024. № 46(3). P. 49-66. URL: <https://doi.org/10.23895/kdijep.2024.46.3.49> (дата звернення: 25.04.2025).
7. International Trade Centre's Trade Map : Trade statistics for international business development. Monthly, quarterly and yearly trade data. Import & export values, volumes, growth rates, market shares, etc. URL: <https://www.trademap.org/Index.aspx> (дата звернення: 17.04.2025).
8. Kryvovyazyuk I., Vakhovych I., Kaminska I., Dorosh V. Managerial Innovations in Methodology of Solving Export-Import Activity Problems and Ensuring International Corporations Business Excellence. *QUALITY – Access to Success*. 2020. № 21(178). P. 50-55. URL: https://www.researchgate.net/publication/341358100_Managerial_Innovations_in_Methodology_of_Solving_Export-Import_Activity_Problems_and_Ensuring_International_Corporations_Business_Excellence (дата звернення: 25.04.2025).
9. Kumar A. Impact of Global Trade Tariffs on Emerging Markets. *Siddhanta's International Journal of Multidisciplinary Research*. 2025. № 1(1). P. 60–74. URL: <https://siddhantainternationalpublication.org/index.php/sijmr/article/view/18> (дата звернення: 25.04.2025).
10. World Economic Outlook: A Critical Juncture amid Policy Shifts. *International Monetary Fund*. April, 2025. URL: https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2025/04/22/world-economic-outlook-april-2025?cid=ca-com-compd-pubs_belt (дата звернення: 25.04.2025).

References

1. Baryshpol, S. Yu. (2023), "Peculiarities of regulation of foreign economic activity of Ukraine in wartime conditions", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, no. 48, pp. 7–13, available at : http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/48_2023ua/3.pdf (access date : March 12, 2025)

2. Inflation Report of National Bank of Ukraine, April 2025, available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2025-Q2.pdf?v=13 (access date : April 28, 2025)
3. Macroeconomics and Monetary Review, April 2025 : Monetary Policy and Economic Analysis Department of national bank of Ukraine, available at : https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MMR_2025-04.pdf?v=13 (access date : April 25, 2025)
4. Savkiv, U. S., Sydor, H. V. and Tymkiv, A. O. (2022), "Risk management of foreign economic activity of enterprises in wartime conditions", *Naukovyi Visnyk IFNTUNH*, no. 2(26), pp. 79–88, available at : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4992>. (access date : March 12, 2025)
5. Eugster, J., Jaumotte, F., MacDonald, M. and Piazza, R. (2022), "The Effect of Tariffs in Global Value Chains", *International Monetary Fund*, no. WP/22/40, available at : <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2022/02/25/The-Effect-of-Tariffs-in-Global-Value-Chains-513172> (access date : April 25, 2025)
6. Hayakawa K. (2024), "Exports to the US and Imports from China during the US-China Tariff War: Evidence from Regional Trade Data in Vietnam", *Journal of Economic Policy*, no. 46(3), pp. 49-66, available at : <https://doi.org/10.23895/kdijep.2024.46.3.49> (access date : April 25, 2025)
7. International Trade Centre's Trade Map : Trade statistics for international business development. Monthly, quarterly and yearly trade data. Import & export values, volumes, growth rates, market shares, etc., available at : <https://www.trademap.org/Index.aspx> (access date : April 17, 2025)
8. Kryvovyazyuk, I., Vakhovych, I., Kaminska, I. and Dorosh, V. (2020), "Managerial Innovations in Methodology of Solving Export-Import Activity Problems and Ensuring International Corporations Business Excellence", *QUALITY – Access to Success*, no. 21(178), pp. 50–55, available at : https://www.researchgate.net/publication/341358100_Managerial_Innovations_in_Methodology_of_Solving_Export-Import_Activity_Problems_and_Ensuring_International_Corporations_Business_Excellence (access date : April 25, 2025)
9. Kumar, A. (2025), "Impact of Global Trade Tariffs on Emerging Markets", *Siddhanta's International Journal of Multidisciplinary Research*, no. 1(1), pp. 60–74, available at : <https://siddhainternationalpublication.org/index.php/sijmr/article/view/18> (access date : April 25, 2025)
10. World Economic Outlook. A Critical Juncture amid Policy Shifts, April 2025 : International Monetary Fund, available at : https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2025/04/22/world-economic-outlook-april-2025?cid=ca-com-compd-pubs_belt (access date : April 25, 2025)

Савіцький А.В.

ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ЗМІНИ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ США ДЛЯ ВІТЧИЗНЯНИХ СУБ'ЄКТІВ

ЗЕД

Мета. Формування підходу до оцінювання впливу зміни тарифної політики США на глобальному рівні, виокремлення ключових макроекономічних факторів створення загроз для функціонування економічних систем – суб'єктів ЗЕД, обґрунтування окремих аспектів менеджменту виробництва і подальших процесів збуту за умов нестабільності.

Методика дослідження. В процесі дослідження було застосовано методи статистичного і динамічного аналізу показників експортно-імпортних операцій, як у глобальному, регіональному, так і макроекономічному вимірах. Для встановлення та обґрунтування впливу зміни тарифної політики США на окремих суб'єктів господарювання було застосовано методи групування і систематизації проблем здійснення ЗЕД, орієнтуючись на постулати теорій абсолютних та відносних переваг.

Результати дослідження. На основі статистичного і динамічного аналізу показників експортно-імпортних операцій США у світі та по відношенню до ЄС і України виокремлено основні тенденції взаємозалежності вітчизняного експорту від ситуації, яка складається на міжнародних ринках. Це дозволило згрупувати та обґрунтувати макроекономічні фактори створення загроз для функціонування економічних систем – суб'єктів ЗЕД розвинутих країн і країн, що розвиваються, на національному та глобальному рівнях. Проаналізовано експортно-імпортні операції України по відношенню до інших країн світу, що дало змогу виділити її подальші орієнтири та встановити траєкторію розвитку у налагодженні зовнішньоторговельних відносин.

Наукова новизна результатів дослідження. Застосовано комплексний підхід до аналізу показників міжнародної торгівлі через обґрунтування впливу окремих макроекономічних факторів, що дозволило виокремити слабкі та сильні сторони формування експортної спроможності вітчизняних підприємств на шляху адаптації до нових умов ринкового середовища, спричинених дисбалансом тарифної політики на глобальному рівні.

Практична значущість результатів дослідження. Застосування представленого підходу для керівників експортоорієнтованих підприємств дає змогу встановити подальшу пріоритетність ведення зовнішньоторговельних операцій та зрозуміти на яких ринках можливо зберегти, посилити або сформувати свій експортний потенціал, зменшити вартість бізнес-процесів та знайти альтернативних постачальників сировини і матеріалів.

Ключові слова: тарифна політика, тарифні ставки, експорт, імпорт, міжнародна торгівля, макроекономічні фактори, національний рівень, глобальний рівень.

Savitskyi A.V.

ASSESSMENT OF THE IMPACT OF USA TARIFF POLICY CHANGES ON FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF DOMESTIC ENTITIES

Purpose. The aim of this research is to form an approach for assessing the impact of USA tariff policy changes on the global level; to identify the key macroeconomic factors that cause threats for economic systems and its entities functioning; to substantiate individual aspects of production management and further sales processes under conditions of global trade instability.

Methodology of research. In the process of research, methods of statistical and dynamic analysis of export-import operations indicators have been used, both in global, regional and macroeconomics dimensions. In order to establish and substantiate the impact of USA tariff policy changes on individual economic entities, it was taken into consideration methods of grouping and systematizing the problems of foreign economic activities and the postulates of absolute and relative advantages of international trade theories.

Findings. Based on a statistical and dynamic analysis of the indicators of USA export-import operations in the world and in relation to European Union and Ukraine, the main trends for interdependence of domestic export from the developing situation at the international markets were identified. This allowed to group and substantiates the macroeconomics factors that cause threats for economic systems and its functioning both for developed and developing countries on the national and global levels. Subsequently, within global and regional dimensions, an analysis of Ukraine's export-import operations in relation to other countries of the world was carried out, that made possible to identify its further guidelines and establish a trajectory for foreign trade relations development.

Originality. The originality of made research deals with application of comprehensive approach to the analysis of international trade indicators through substantiation of individual macroeconomics factors of influence, which allows to identify the weaknesses and strengths of domestic enterprisers' export capacity making in order to adapt to new market conditions caused by the imbalance of global tariff policy.

Practical value. The application of the presented approach, for managers of export-oriented enterprises, allows to establish further priorities for conducting foreign trade operations and understanding in which markets it is possible to maintain, strengthen or form export potential, reduce the costs of business processes and find alternative suppliers of raw materials.

Key words: tariff policy, tariff rates, export, import, international trade, macroeconomics factors, national level, global level.

Дата надходження рукопису: 23.05.2025

Дата прийняття рукопису до друку: 20.06.2025

Дата публікації: 30.06.2025